

KERTINĖ PARAŠTĖ

NEPRIKLAUSOMYBĖ ATGAVUS

*Nejaugi tai sapnas? Ne svajonė,
Viliojusi... dar vakar be vilties!
Nejau vergijoj slegusi dejonė
Dabar tik sapnas, šmėkla praeities?*

*Jauna, laisva, pati savęs valdovė,
Tautų eilėn įstojo Lietuva,
Savų kraujų vergijos nusiplovė,
Sutraukius pančius išverme sava.*

*Lyg būtų grižęs amžius Gedimino
Ir pilkalnių sukilę milžinai!...
Europos vėliai viešpatiai sužino
Lietuvių vardą, skambantį šauniai.*

*Už ką, už ką, Dievuliau, ta malonė,
Jog leidai mums sulaukti tos dienos?
O kiek kitų į amžiną kelionę
Nuėjo skurdūs, laukdami anos!...*

*Už juos karščiau tėvynę gal mylėjom?
Ar jai aukų gal nešėm brangesnių?
O ne, o ne! Tikėtai daugiau kentėjom,
Per didūs nešti jungą kalinių!*

*Likimą aukštą, Viešpatie, mums skyrei:
Pirmiesiems dziaugtis laisvės spinduliais!
Garbė jums, budrūs šių dienų didvyriai,
Laisvais išvedę šalį vieškeliais!*

*Garbė, garbė, kad iš Maskvos griuvėsių
Drąsiais pečiais į išnešėt kilniai!
Nors jūsų aš vardų nebeminėsiu,
Bet jus minės su pagarba ainiai.*

Maironis

Yra tikrai nuostabu, kada ilgų metų svajonės viena akimirka išsipildo. O toks stebuklas įvyko Kovo Vienuoliktają. Kiekvienas turime prisiminti: muose vaizdą iš tos dienos popietės. Putia neįtikėtina šilta nelauktai atėjusio pavasario vėjas. Langai atidaryti, užuolaidos plevėsuoja šiltoje vėjuje. O televizijoje nuolat kartojasi juostoje užrašytas vaizdas: nuo pastato lupamas skardinis Tarybų Lietuvos herbas. Nugara pagaugai vaikščioja: tą, ko tiek metų laukėme ir tikėjome, štai tiesiog ranka galima liesti. Aukščiausiosios Tarybos saleje iš aukštųjų nusileidžia milžiniška trispalvė. Tai vėliava, už kurios parodymą taip neseniai žmonės buvo tremiami į Sibiro taigą.

Tą popietę buvome tiesiog ap-

svaigę laisvės dvelkimu. Tikrai, pavasaris tą popietę atėjo Karpatų kalnais. Kaip keista, kad Maironio žodžiai taip tiko tą nuostabią dieną. Ir kaip nuostabu: ir šiandien Maironis taip puikiai nusako mūsų giliausius troškimus Lietuvai nepriklausomybę atgavus. Ir eilėraštis "Nepriklausomybę atgavus" jau buvo kelis dešimtmečius padėtas lentynon – nei skaitomas, nei deklamuojamas, nes priminė baisią mūsų netektį. Tais metais eilėraštis tik buvo gūdas balsas iš praeities. Dabar jis vėl toks aktualus – taip taikliai primena tuos, kurie metų metus laukė tos laisvės dienos, ir nesulaukė. Gal tikrai prasminga, kad su prisikėlusia Lietuva keliasi ir šis Maironio eilėraštis.

(a.a. II.)

Šiame numeryje:

Kovo Vienuoliktajai: senas Maironio, naujasis Bernardo Brazdžionio eilėraščiui, Lietuvos Seimo atstovo dr. Felikso Palubinsko žodis • „Margučio“ radijo laidos Čikagoje 65 metų sukaktis • Rašytojas Jurgis Kunčinas • Naujos parodos Lietuvių dailės muziejuje Lemont, Illinois

Žydėki per amžius, laisva Lietuva!

FELIKSAS PALUBINSKAS

Kai prieš septynerius metus, ir anksčiau, švėsdavome Vasario 16-osios šventę, tamsaus liudėsio skraistė tvyrojo virš mūsų. Kalbos buvo apie garbingą tautos ir valstybės praeitį, ir liudną bei sunkią to meto dabartį. Ir dainos buvo liudnos, nes tuo metu tauta ir valstybė dar buvo pavergtos. Nors tuo metu ir atkakliai kovojome už Lietuvos laisvę, bet mus supo nežinia ir nerimas – nežinia, kada gi Lietuvai vėl išaš jos laisvės rytas. Pavergėjas atrodė toks stiprus ir toks grasinantis net ir stipriausiom pasaulio šalim, kad mums net buvo nedrašu tikėt, jog laisvą Lietuvą pamatysime dar savo pačių akimis.

O visgi jau septyneri metai, kai Lietuva yra vėl laisva ir nepriklausoma valstybė! Šiandien mums jau nėra ko liudėti ir dėl to su dziaugsmu mes švenčiame laisvos Lietuvos nepriklausomybės šventę. Mes dziaugiamės, kad mes laimėjome ir Lietuvą yra laisva.

Kitaip ir negalėjo būti, nes net ir tamsiausiom politinio gyvenimo dienom mes Lietuvos laisvę tikėjome ir jai darbojomės. Tikėjome, nes laisvės troškimas ir jos vertinimas yra taip giliai įsišakniję mūsų tautos sieloje. Tikėjome, nes Lietuva verta laisvės. Tikėjome, nes kitaip negali būti.

Dėl to ilgus šimtmečius ir kovojome su visais, kurie kėsinosi atimti ar atėmė mūsų laisvę. Prarastą laisvę sunku atkovoti. Tų kovų buvo daug, jos mums daug kainavo, ir ne visus mūsų laimėjome. 1795 metų sukilimas nepasisekė ir daugelis sukilėlių buvo ištremti, pakarti arba bėgo iš savo tėvynės. Tas pat kartojosi ir po 1831 bei 1863 metų sukilimų. Tik priešas malšino mus dar nuožniau. Tačiau nepasidavėme neviltčiai. Neapleidom kovos lauko.

Po ilgos nesėkmų vartinės, ir 123 nelaisvės metų, 1918 metų nepriklausomos Lietuvos valstybės atstatymo paskelbimas buvo apgintas. Iš tamsos ir vargo tauta pakilo, ir per dvidešimt dvejus metus išgyveno greitai kylantį dvasinį bei ekonominį augimą. Sutiksime, kad ne viskas buvo tinkamai daryta tarp-

• Dr. Feliksas Palubinskas, Purdue University, Indiana, ekonomijos ir verslo vadybos profesorius, pernai išrinktas atstovu į Lietuvos Seimą, yra Seimo vicepirmininkas. Ši jo kalba buvo pasakyta Kanados lietuvių Vasario 16-osios minėjimuose Hamilton, Ontario (1997 m. vasario 15 d.) ir Toronte (1997 m. vasario 16 d.). Ją spausdiname mūsų puslapiuose Kovo Vienuoliktosios šventės proga.

kario Lietuvoje. Bet mokslas kilo. Tautos savimone atsiskleidė. Žmonių savigarba ir pasitikėjimas augo. O ekonominė valstybės gerovė nelabai atsiliko net nuo tuometinės kitos nedidelės Europos valstybės Danijos. Tai buvo Lietuvos naujo pavasario metas. Ir pagrindai ateitai buvo padėti užtenkamai tvirti.

Tačiau atėjo 1940-ųjų metų okupacija ir po to ilgas, 50 metų užsitęsęs, tautos ir valstybės priespaudos bei žudymo laikotarpis. Praradimai buvo didžiuliai.

Jei ne okupacijos, dabar Lietuva turbūt turėtų 5 ar 5 1/2 milijonų gyventojų.

Ekonomiškai nesivystėme kaip prieškarinio metais ir su Danija jau nebegalime lygintis.

Bet didžiausia žala – tai dvasinis mūsų suniokojimas: daug praradome savo kilniadvasiškumo, savigarbos ir pasitikėjimo savimi.

Per tą ilgą 50 metų laikotarpį pasaulis nurašė mus į išnykusiųjų tarpą. Žemėlapiuose Lietuva nebebuvo žymima. Pasauliui Lietuva neberūpėjo... Bet mums ji rūpėjo.

Ir dėl to nesitenkinom vien tuo geru asmeniškų gyvenimu, kurį laisvajame pasaulyje galėjome susikurti. O būrėmės į lietuviškas bendruomenes, rupinomės lietuviškos išlaikymo, ir kovojome už Lietuvos laisvę visais mums prieinamais būdais. Ir dėl to, kad Lietuva mums buvo brangi ir mums rūpėjo, štai šiandien vėl švenčiame lais-

„Sypsoi Lietuvos ateitis...“

Dzijos Barysaitės nuotrauka

vos Lietuvos nepriklausomybės šventę.

Ir tuo galime bei turime dziaugtis, nes tautai ir valstybei laisvė yra didelė Dievo dovana ir palaima. Laisvėje tauta atsikuria. Laisvėje tauta klesti. Laisvėje tauta yra gyva, vystosi ir toliau kuria savo kultūrą. Laisvė yra kaip pavasaris ir vasara. Ji kelia dziaugsmą ir pasitenkinimą savo buvimu.

Bet, dziaugdamiesi laisvę, zvelkime ir į ateitį, planuokime ateitį ir kurkime savo ateitį. Kurkime ateitį, kurioje laisvės

lyje pasklidusių lietuvių.

Gaila, kad kol kas dar per mažai yra įsisamoninga, jog mažai tautai yra brangus kiekvienas tautos narys. Todėl Lietuvai, mažai valstybei, turėtu būti brangus kiekvienas lietuvis, nesvarbu, kur jisai gyventų: Lietuvoje, Gudijoje, JAV, Kanadoje ar dar kur kitur pasaulyje.

Turime suprasti, kad mes, kaip tauta, esame pavojuje. Nors ir nepriklausomi – mums gresia išnykimas. Lietuvoje mes nykstame, kadangi miršta daugiau negu gimsta. Taip pat daug emigruoja. Užsienyje mes tirpstame dėl nutautimo.

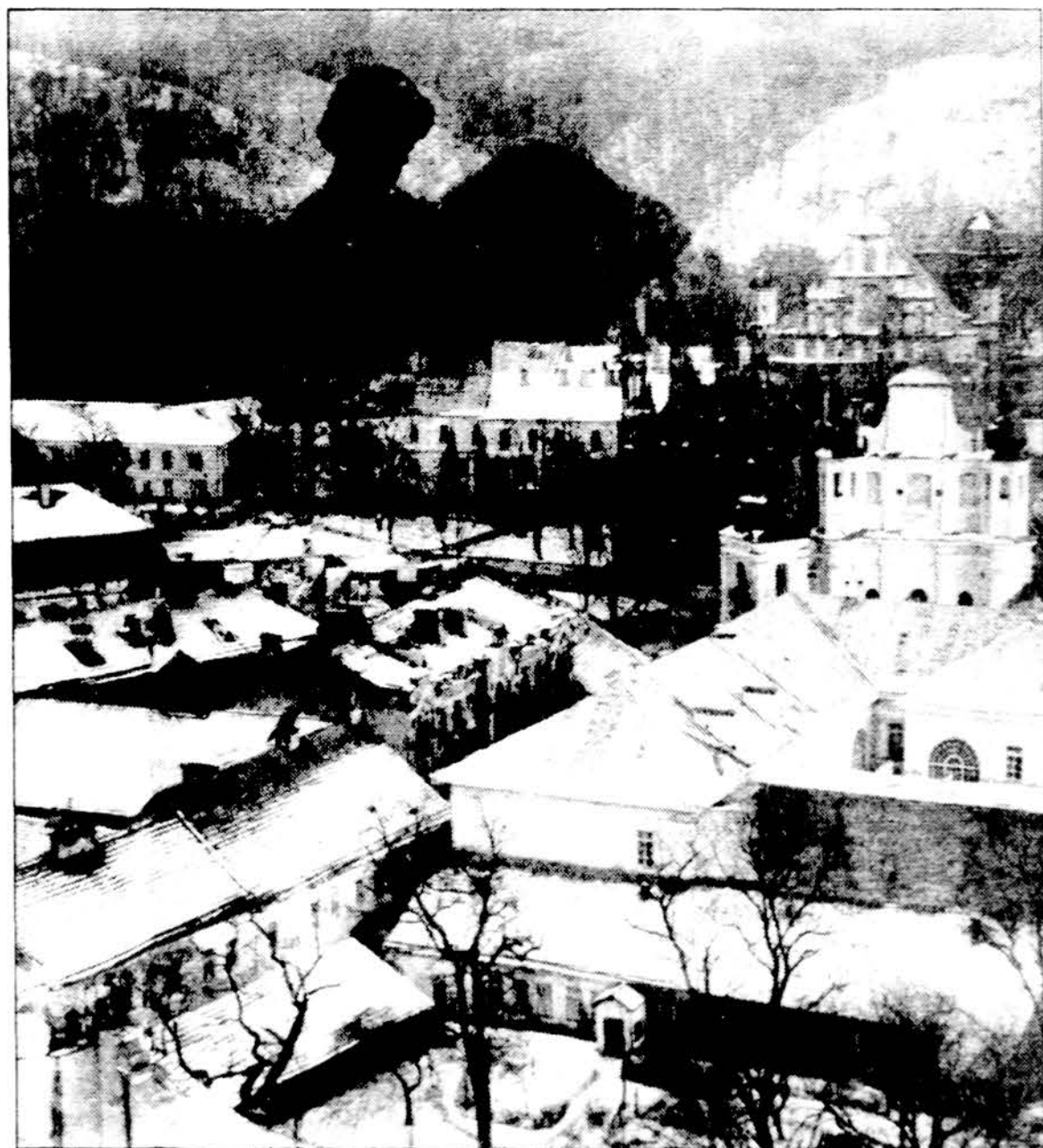
Integravimasis į Vakarų Europą padės mums, siekiant karinio saugumo ir ekonominės gerovės. Bet atneš ir didesnę pavojų tautiškai išnykti.

Tad Lietuvos valstybė privalo kurti tautinę politiką, jungiančią visus lietuvius, kur jie bebūtų. Kad tauta nesunyktų, privalome išlaikyti kiekvieną savo tautietį gyvą lietuviškos kilmės savimone, lietuviška kultūra ir sąmoninga savo lietuviška veikla.

Valstybių sienų buvimas nėra pateisinimas mūsų tautiniam sunykimui. Daugelis užsienio lietuvių, kaip ir gyvenantys Lietuvoje, yra nusiminę bei piktinasi, kad, išsivadavus Lietuvai iš sovietinės okupacijos, įvykiai nesiklostė taip, kaip jie norėjo ir tikėjosi. Be abejonės, Lietuva dar nėra tas idiliškos kraštas, kurį mes įsivaizduojam, kai kovojome už Lietuvos laisvę.

Ir tikrai Lietuvoje dar daug yra negerų ir keistinių dalykų. Laikraščiuose skaitome apie įvairiausias blogybes. Penkiasdešimt sovietinės okupacijos metų giliai pažeidė Lietuvą ne tik materialiai, bet ir dvasiškai. Dvasiškai ir materialiai subankrutavusios sovietinės sistemos griuvėsiai ir dabar dar stūkso krikščioniškosios etikos tokios pavidalu, individualios iniciatyvos trukumu ir keliu asmeniškų reikalų aukseriai už bet ką kita.

Bet reikia pripažinti, kad net per pračius kelerius sunkius

... gaubia jos praeitis – mes esame palaiminti gyventi šiuo laiku“. Džugios Kovo Vienuoliktosios mūsų skaitytojams!

Dzijos Barysaitės fotokoliažas

Švenčiame „Margučio“ radijo laidos Čikagoje 65-erių metų sukaktį

„Margučio“ perpetuum mobile

DALIA SRUOGAITĖ

Mūsų žymūs bibliotekų kūrėjai, bibliografai, profesorius Vaclovas Biržiška nuolat sakė: „Rašykite atsiminimus, rinkite visus raštus, kad ir mažiausius popierėlius, užrašus, pastabas, žodinius prisiminimus – visa tai bus reikalinga atkuriant mūsų išeivijos istoriją“.

Dar ne taip seniai mažai kreipėme dėmesį į profesorius raginimus. Kraustėmės iš rusų į butus, vėliau į nuosavus namus, tuštinomės, švarinomės, pirkome naujus baldus. Daug aptrūnijusių Vokietijos karo pabėgėlių stovyklų laikraščių bei čia sukauptų senų renginių programų ir šiaip mums atrodančių nebereikšmingų raštų palaidojom miestų savartynuose. Dabar jau tikrai paaiškėjo, kad klydome, nepaklausė profesorius.

„Margučio“ švenčiant šešiasdešimt penkerius radijo laidų metus labai tų popierėlių pri-truko. O iš jų butimėm galėję atstatyti bent vieno žmogaus – Antano Vanagačio epochą. Nebėra „Margučio“ pirmūnų, nemažai jau ir jaunesni talkininkai išsinešė amžinatvėn daug daug prisiminimų, kažkur dingę jų užrašai, pasakojimai, draugystės su Vanagačiu epizodai. Liko tik Vytauto Alanto nedidelę knygutę stropiai sutelkta dar prieinama medžiaga, tačiau ir šioji ribojasi vėliau su rinktais šaltiniais, kaip pats autorius pripažįsta (Antanas Vanagaitis: *jo gyvenimas ir veikla*, Chicago, 1954).

Vis dėlto neužgestanti Vanagačio energija – perpetuum mobile – jau suka „Margutį“ 65 metus. Laimei, liko dar keli „mohikanai“, deja, jau nepamatę „Margučio“ steigėjo, bet su-pratę ypatingą „Margučio“ užduotį ir reikšmę, kurie nepasidavė įvairioms kliūtims ir tėsė taip mums svarbiai bei reikalingai lietuviškojo radijo Amerikoje tarnyba.

Idant nepranyktų dar pirmųjų po Vanagačio stojusių prie mikrofono prisiminimai, pateikiame skaitytojams jų mintis. Noretusi, kad jos liktu saugiausioje archyve ir atskleistų naujoms kartoms užsienio lietuvių didžiules pastangas raginti tautiečius nenutolti

Antanas Vanagaitis (1890-1949)

nuo Tėvynės, išlaikyti savas, iš senolių paveldėtas tradicijas bei teikti greitą informaciją apie vietinius ir pasaulinius įvykius.

(Šiame *Draugo* kultūrinio priedo numeryje pradėdame spausdinti kai kurių „Margučio“ darbuotojų ir pagalbininkų atsiminimus ir mintis – rašo Juozas Žygas, Vytautas Kasniūnas, Chicago, 1954).

Po „Pelkių žiburelio“ programos „Margučio“ programos „Margučio“ radijo laidoje 1954 metais Čikagoje: (iš kairės) aktorius Vytautas Juodka, Nijolė Markauskaitė, laidos redaktorius Algimantas Mackus, aktorius Alfars Brinka, „Margučio“ savininkė Lilija Vanagaitienė, aktorius Vytautas Valiukas, aktorė Eglė Vilutienė, aktorė Regina Matulevičiūtė, „Margučio“ pranešėjas Casey Deveikis, laidos redaktorė Dalia Srugaite.

„Margučio“ radijo laidos „Pelkių žiburelio“ programos kolektyvas 1954 metais Čikagoje: (iš kairės) Petras Jurkstas, Irena Nivinskaitė-Jonytė, Henrikas Kačinskas, Dalia Srugaite ir Casey Deveikis.

Antanas Vanagaitis ir „Margutis“

JUOZAS ŽYGAS

Tauta reikalauja ne partijų, bet žmonių, dirbančių darbą, kuris per tautą teikiamas žmonijai.

Antanas Vanagaitis

Prieš pradėdamas apie „Margutį“ rašyti, reikia supažindinti su Antanu Vanagačiu ir jo veikla. Nes Antanas Vanagaitis ir buvo – „Margutis“. Jo populiarų radijo programą tebuvo tik tąsą jo ankstesnės veiklos. Visa istorija prasideda, kuomet 1924 m. birželio 24 d. Antanas Vanagaitis su draugais Juozu Olšausku ir Viktoru Dineika išlipo New York'e iš laivo. Jie jau buvo planus sudarę, su teatine Dzimdzi-Drindzi vokalio trupe, lankyti lietuvių kolonijas. Ir to meto išeiviją ne tik linksminti, bet ir meilę lietuvių kalbai ir dainai skleisti. Vanagaitis buvo ne tik geras artistas-dainininkas, bet ir pažino žmonių charakterį. Sudarytos programos buvo pilnos humoro ir publikai besijuokiant, pilvus susiėmus, įpindavo dainas ir daugelį asarų išspaudavo.

Juokėsi iš gyvenimo, bet ne iš žmonių silpnųjų. Nepasiepdavo jų darytos kalbos, bet ir patys vieną kitą – lietuviškai ištartą anglicizmą įtraukdavo. Todėl salės buvo pripildytos ir visi klausytojai patenkinti eidavo ir namus. Tais laikais Amerikos lietuvių gyvenimas buvo sunkus ir niūrus. Ne tik sunkus kasdienis darbas, bet irgi vyravo susiskaldymas ir nesugyvenimas. O Vanagaitis ir jo bendradarbiai savo programose jokių partijų nemėdavo ir į jias nesimaišė. Tad ir visokių pažiūrų žmonės (išskyrus komunistuojančius) buvo patenkinti. Vanagaitis išjudino apenudusią ir susiskaldžiusią lietuvišką išeiviją.

Apie pirmąjį jų spektaklį Boston'e buvo taip rašyta: „Neįkrentes nuėjau ir aš pažiūrėti. Įeinu į salę, gi žiūriu, kad nė vienos vietos nėra tuščios. Pilna salė žmonių laukia teatro pradžios, kuri vėluojasi. Pagaliau prasideda. Vienas išėjęs į sceną praneša, kad 'vadinimo nebus, nes aktorai neatvyko'. Salėje pasigirsta šurmuly ir užsėjęs, girdėjęs nepatenkintų balsai. Bet staiga pasigirsta Vanagačio balsas tarpduryje, kad jis esąs jau jau čia. Eidamas per salę aiškino: 'Žinote, ne į tą striktą patalikaiu. Kur man čia, grinoriui, dabar visur susigaudyti! Vietoje šurmulio ir nepasitenkinimo, visi pradėjo juoktis'. Visur, kur tik jis pasirodydavo, buvo panašiai žmonių priimtas. Kiekvienoje vietovėje vietos inteligentai ir verslininkai surengdavo jam vaišes.

Tačiau visa tai jo netenkino. Jis suprato, kad visa tai, ką matydavo ir girdėdavo, tai po dienos kitos primirsdavo. Jo galvoje brendė mintis apie reikalingą turėti žurnalą. Bet tam reikėjo pinigų. Ta jo mintis gal niekuomet nebūtų išsipildžiusi. Tačiau jis buvo laimės vaikas. 1927 metais gastrolį metu Boston'e jis tuo reikalingu plačiai išsikalbėjo su Juozu Bačiūnu. Per tą pokalbį buvo aptarti planai ir būdai, kaip tas mintis įgyvendinti. Bačiūnas buvo žmogus, kuris jeigu jis kuriai nors idėjai pritardavo, tai ją ir pats remdavo. Kadangi man Juozas Bačiūnas teko ir asmeniškai pažinti, norisi įterpti, jog minint „Margutį“, šalia Antano Vanagačio nereikėtų užmiršti ir Juozą Bačiūną, kuris Antano Vanagačio planus finansuodavo.

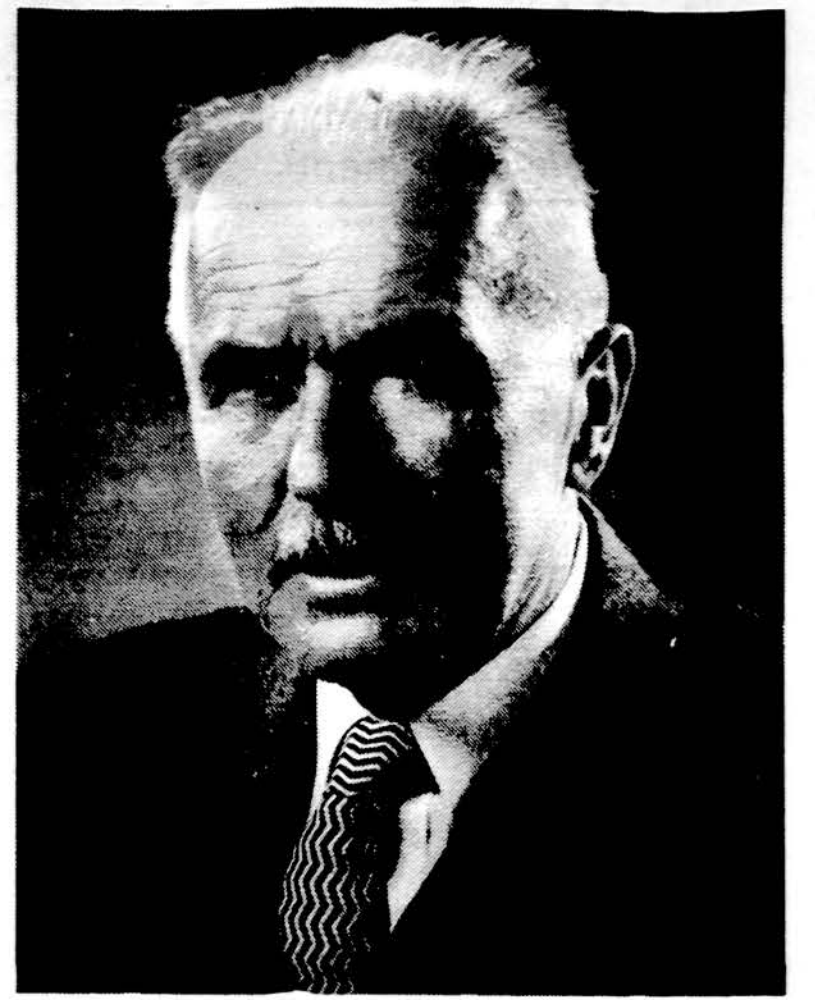
„Margučio“ leidimo reikalu pradėta buvo kalbėtis prieš maždaug 70 metų Tabor Farm Michigane, ir sudaryti planai žurnalui leisti. Kadangi pirmasis numeris buvo numatytas išleisti apie Vėlyk, tad ir vardas buvo atitin-

kamai parinktas – *Margutis*. Pirmutinis numeris pasirodė 1928 m. balandžio 1 d. Ką Bačiūnas darė – tai platiū mostu darė. Pirmojo numerio buvo išspausdinta net 42,000 egzempliorių. Tai ne tik Amerikos lietuvių, bet ir Lietuvos sąlygomis būtų negirdėtas skaičius. *Margučio* leidimą Bačiūnas apmokėjo pusei metų. Tai tebuvo tik tąsą Dzimdzi-Drindzi pradėto darbo. Pats Vanagaitis *Margučio* tikslą, tarp kitko, ir taip apibūdina: „Visokie balia, suėjimai piknikai neturi programos. Kiekvienas nori padainuoti, bet niekas neturi iš ko. 'Margutis' dabar užpildo tą tuštumą. Yra 'natos', yra žodžiai, atsivertei ir trauk iš 'Dainobalsijos'“. Jo vienas tikslų buvo plėsti lietuviškoms dainoms meilę. Nepretendavo būti kultūrinio žurnalas, bet laiko tėkmėje, pasirodydavo vienas kitas rašinys, kuris ir žurnalui pridūdavo kultūrinio atspalvio. Žurnalas buvo taikomas plačiai visuomenei, kurią tuomet sudarė daugiausia darbo žmonės, gal norint skaitytojų akiraty nors kiek praplėsti. Bet ji skaitė ir amerikiečių lietuvių inteligentija, kurios buvo gana gausus būrys. Gal sąmoningai ir noriai ir tokius į „kultūrą“ pretenduojančius rašinius spausdindavo.

Kitas Antano Vanagačio vietoje gal būtų nieko daugiau nebesiekęs. Su vokalio teatre Dzimdzi-Drindzi jis buvo laimėjęs lietuvių išeivijos simpatijas. Reiškėsi, kaip chorvedys – vadovaudamas „Birutės“ chorui. O ir *Margutis* buvo plačiai skaitomas žurnalas. Bet Vanagačiui to neužteko. Jis žinojo, kad senoji išeivija turėjo gana daug tokių, kurie buvo beraščiai. Tad tokių ir *Margutis* negalėjo pasiekti. Be to, tais laikais, radijo laidos spartiai plito ir pasiekdavo visus namus. Vanagaitis pradėjo svajoti apie tai, kad norint visiškai pasiekti jo numatytus tikslus, reikėtų turėti radijo programą, kuri visus namus pasiektų. Visi jo numatyti planai visuomet atsidurdavo tame pačiame taške. Ties pinigais. Kurių jis pats niekuomet neturėdavo.

„Margučio“ radijo pradžia – nuo svajonių, prie darbų

Kaip ir kitais atvejais, jo planus įgyvendinti padėjo Juozas Bačiūnas. Antanas Vanagaitis 1932 metų žiemą sunkiai sirgo gripu. Kuomet jis kiek sustiprėjo, tuomet Bačiūnas išsivežė jį į Tabor Farm, Michigane. Taip rašo Vytautas Alantas savo knygoje,

Juozas Bačiūnas (1893-1969)

Vytauto Maželio nuotrauka

ten begulėdamas ir su Bačiūnu besikalbėdamas, Vanagaitis nutarė leisti „radijo laikraštį“ – organizuoti radijo valandėlę. Bet įgyvendinimui reikėjo pinigų, be to, krašte buvo ekonominė depresija ir didelis nedarbas. Tad buvo rizika, ar prekybininkai parems? Tačiau Juozas Bačiūnas buvo veiklos žmogus, tai sumanymą ėmė vykdyti nedelsdamas. Jis nuvažiavo į Čikagą ir išnuomojo Cicero radijo stotyje WHFC lietuviškai radijo valandėlei 13 savaitių, po 15 minučių kasdien, sumokėdamas nuomą iš anksto, iš savo kišenės. Tokiu būdu atsirado „Margučio“ radijo programa. Jokių rizikos nebuvo. Jeigu žmonės valandėlę domėsis, tai laiką bus galima prailginti. O jeigu žmonės jos nereikės, tai tuo ir pasibaigs! Pirmutinė transliacija buvo 1932 m. balandžio 11 d. Taigi, šiemet balandžio 11 d. sueis 65 metai, kaip „Margutis“, beveik be pertraukos, lietuviškas pastogės lanko. Vos tik pradėjus pirmąsias valandėles transliuoti, jos susilaukė didelio publikos dėmesio. Taip pat ir verslininkai skubėjo su skelbimais. Netrukus tų 15 minučių nebeužteko ir reikėjo išsinuomoti 30 minučių.

Radijo valandėlė susidomėjimas buvo toks didelis, kad ir 30 minučių nebeužteko. Tad valandėlė buvo prailginta iki 45 minučių. Radijo stotis buvo įsikūrusi

6138 West Cermak Road, Chicago, Illinois, todėl pietinėje miesto dalyje buvo silpnai arba visai negirdima. Vanagaitis tai žinodamas 1936 metais pradėjo transliuoti ir iš WIND stoties, esančios Gary, Indiana. Bet Vanagaitis ir tuo nesitenkino. Jis turėjo tiek energijos ir kūrybinių polekių, kad visa tai netilpo jo tuometinės veiklos rėmuose.

Jis išvedė lietuvių į didžiųjų viešbučių sales

„Margutis“ nebuvo vien tik radijo valandėlė, bet jis buvo visų čikagietiečių veiklos variklis. Tuo metu visi didieji renginiai, įskaitant ir Vasario 16 dienos minėjimą, buvo rengiami „Margučio“. Iki tol buvo pasitenkinama savomis auditorijomis ar parapijų salėmis. Vanagaitis negalėjo to pakelti, kad lietuviai nedrįsta savęs parodyti ir į viešumą išeiti. Tokia proga pasitaikė, kuomet buvo rengiamasi paminėti „Margučio“ penkerių metų sukaktį. Tuomet buvo išdrįsta išeiti ne tik į didesnę, bet ir pačią didžiausią miesto salę. Minėjimas buvo rengiamas Stevens viešbutyje (dabartiname Conrad Hilton), didžiojoje pokylių salėje. Viskas praėjo su dideliu pasisekimu. Lietuviai sklidinai užpildė didžiausią Čikagos salę. Po to, jau visi didesnieji renginiai vykdavo didžiuliuose Stevens ir Morrison viešbučiuose.

Tad ir nenustabu, kad kai mūsų ateivių banga čia atvyko, Vasario 16-osios minėjimuose dalyvavo gubernatoriai, senatoriai, kongreso atstovai ir didžioji Čikagos spauda ne tik dalyvavo, bet ir rašydavo. Tuomet lietuviai turėjo ir gana didelį politinį svorį.

Antanas Vanagaitis turėjo daug sumanymų, buvo jiems ir pritarė, bet nebuvo pinigų. Jis svajoto apie Lietuvos Rūmų statybą, kuriuose būtų koncertų salė, muziejus, biblioteka ir kt. Turint tokias patalpas, būtų buvę galima organizuoti lietuvišką operą. Tą jo idėją, gal net platesniu mastu, vėliau įgyvendino tėvai jėzuitai, pastatydami Jaunimo centrą. Jo planus nutraukė netikėta mirtis. Jis mirė kelionėje 1949 m. kovo 10 d. Gulfport, Mississippi, nesulaukęs 59 metų amžiaus sukakties.

Jo žmona Lilija Vanagaitienė-Žilvitytė, toliau tėsė jo pradėtą darbą, tik, žinoma, jau kiek siauresniu mastu. Mes, kurie atvykome po karo, jau radome jos vadovaujamą „Margutį“, ir mūsų atsiminimai su juo siejasi. Vanagaitienė vadovaujanti, buvo sureng-

(Nukelta į 4 psl.)

„Margučio“ savininkė Lilija Vanagaitienė (viduryje) su poetu Juozu Tysliava ir „Margučio“ laidos redaktore Dalia Srugaite apie 1959 metus.

Jurgis Kuncinas

Džojos Barysaitės nuotrauka

Gyvas klasikas

ALGIMANTAS ANTANAS NAUJOKAITIS

Vilniuje, nedidelėje Žvėryno gatvėje, sename, aptriušusiame name, gyvena išeivijoje turbūt mažai girdėtas rašytojas Jurgis Kuncinas. O Lietuvoje jis garbės ne tik kaip gabus, naujoviškai rašantis prozininkas, bet ir kaip veikėjas, poetas, eseistas. Nuostabiau, kad jo knygos pilasi lyg iš gausybės rago. Vien pernai išėjo trys stamboki jo novelių rinkiniai *Labą diena, Pone Enrike, Menestreliai mąsypaltai, Vainikas sostinė*. O iš viso priskaiciuojama per dešimt jo romanų, novelių bei poezijos rinkinių. O kur dar solidžių knygų vertimai? Vien pastaraisiais metais iš vokiečių kalbos jis gerai, profesionaliai išvertė Guenter Grass'o *Rupūžės kurkimas, Katė ir pelė*, Hans Falada *Girtuoklis*. Vertė Friedrich Duerrenmatt'ą, Wolfgang Borchert'ą. Savaitraščiuose *Siaurės Atėnai, Lietuvos žinios*, žurnale *Moteris*, kituose periodiniuose leidiniuose spausdinamos jo eseistikos nuolatinės skiltys.

Jurgio Kuncino gerų knygų ir rašinių tikrai daug, bet skaitytojais juos tuoj išgraibsto, skaito, o perskaitę vėl laukia naujų. Už 1993 metais parašytą ir išleistą romaną *Tūla* Jurgis Kuncinas pelnė Rašytojų sąjungos literatūrinę premiją. [Ši Jurgio Kuncino romaną *Draugo* kultūriniam priede recenzavo Kęstutis Keblys 1994 m. gruodžio 17 d. numeryje. — Red.]

— Iš kur toks Kuncino produktyvumas ir darbštumas? Kaip jis suspėja parašyti tiek daug ir gerų knygų ir dar bendradarbiauti laikraščiuose? — paklausiau Jurgio Kuncino bičiulį, žinomą vertėją Teodorą Četrauską.

— Metai turi 360 dienų. Per dieną parašius po penkis puslapius, susidaro jau 1.800! Taip Jurgis ir rašo — kasdien po ke-

lis puslapius. Žinoma, neskaitant tų dienų, o gal ir savaitių, kai jis nutaria „atsipalaiduoti“ Rašytojų klubo kavinėje ar kokiame kitame bare... — išgirdau atsakymą.

Neseniai Rašytojų klube, susirinkus gausiam būriui kolegų rašytojų ir kūrybos gerbėjų, buvo paminėtos Jurgio Kuncino 50-ies metų sukaktuvės. Rašytojo kūrybą apžvelgusi literatūros kritikė Renata Baltrušaitytė solenizantą pavadino gyvu mūsų literatūros klasiku. Jo kūrybos maniera, beje, panašiai kaip ir Jurgio Ivanauskaitė, Ricardo Gavelio, yra nauja, netikėta mūsų literatūroje, tad akademiniai tyrinėtojai ir kritikai lyg ir sutrikę, lyg ir vengia ar nežino, ar net prisibijo išsamiau nagrinėti ir vertinti Jurgio Kuncino knygą. Pasak Renatos Baltrušaitytės, savo brandumu ir gilumu išsiskiria Kuncino romanas *Tūla*. Kritikos nuomone, ateis laikas, kai šis jo romanas, dar *Gli-sono kilpa*, o gal ir kitos knygos atsiras mokyklų programose.

Vaizduodamas dažniausiai sovietinę epochą ir jos žmones, sakė Baltrušaitytė, Kuncinas kitu, savitu kampu, iš kitokio regėjimo tarse, neretai su humoru ir sarkazmu, rašo apie anų metų gyvenimą ir žmones, apie jų šviesiasias ir tamsiasias puses. Rašo tarsi sau, tarsi plikom sienom, be kategoriškų nuostatų ir išvadų, tarsi klausdamas skaitytojo: „O kaip visa tai atrodo tau?“

Apie Jurgio Kuncino vertimų meną vakare kalbėjo Teodoras Četrauskas, o poetas ir „Vagos“ leidyklos vadovas Kornelijus Platelis pažymėjo, kad Kuncinas — vienas iš tų nedaugelio mūsų rašytojų, kurie mėgina gyventi, užsidirbti duoną vien iš

(Nukelta 4 psl.)

Bernardas Brazdžionis

IŠ VERDENĖS GYVOS

Credo: Vivamus!

*Iš kur, dvasia, tauton pasmerkton ateini tu,
Kad po metų vergijos ilgų ji gyventų,
Ir kad šaltas paminklas, nelyg iš granito,
Skelbtų žmogui, kas aukšta ir tyra ir šventa?*

*Iš gyvybės šaltinių senų,
Iš istorijos medžio šaknų.*

*Iš kur, žodi, bebalsėj burnoj suvesėjęs,
Tik sudegęs tu įkuri tveriančią ugnį,
Jau kurios neužpūs ilgas vėlinių vėjas,
Jau jokia mirtimi neapsemis jo bedugnė?*

*Iš genčių nuo pirmosios genties,
Iš likimo kovų atminties.*

*Ir iš kur tu, viltie, nevilties naktį gimus,
Ateini ir eini, kaip vaikus vesdama mus
It viltingos čekėnų tautos išlikimas,
Pasmerkusių kely švenčiant credo: VIVAMUS!*

*Iš verdenės gyvos, iš žmogaus
To, kurs tiki galybe Dangaus.*

SUPILKIM PYLIMĄ

*Mes palikuonys amžiuos nenuskendusio lietuvio,
Mes palikuonys protėvių pradėtos apeigų giesmės,
Mes palikuonys baudžiavinių ašakų nelemto būvio,
Skriaudų, raudų nesenkančios, kaip Nemunas,
versmės...*

*Dangau, kokios mums duosi kasdieninės duonos
Po sielvarto, gavėjimų, po vėlinių ir gedulo žvarbaus,
Kieno mes būsim įnamiai, didžiųjų kunigaikščių
palikuonys,
Kieno ranka mus glostys, glaus, mylės ir baus?!*

*Mes gimėm laisvei ir nenumirėm vergijoj,
Mes nešėm sieloj priverktas tėvų ašaruves,
Ir mūsų akys ne tamsos, viliūgės saulės bijo,
Ir net drąsa, ne baimė mus iš baimės ves!*

*Kur mūsų laisvės lobių ir žmogaus didybės pilys,
Ar jų trimitai padavimuose kaip mitai teskardens?
Kur dingio džiaugsmas, kur veidmainiškai be
saiko pylės,
Po vasaros puotų dienas užgožusio rudens?!*

*Po nuoskaudų, po baudžiavų ir po tremčių košmaro
Aš vieną balsą, vieną maldą, vieną priesaiką girdžiu:
Kaip suplikacijoj —
išgelbėti nuo bado, karo, maro,
Supilkim pylimą iš protų, iš gyvų širdžių!*

*Te jo neperžengs piktos svetimųjų kojos,
Aplinkui — grios gins, viršun — dangus jį dengs,
Te žemės dirvų kronikų artojas
Visus metus pabudusiu pavasariu gyvena.*

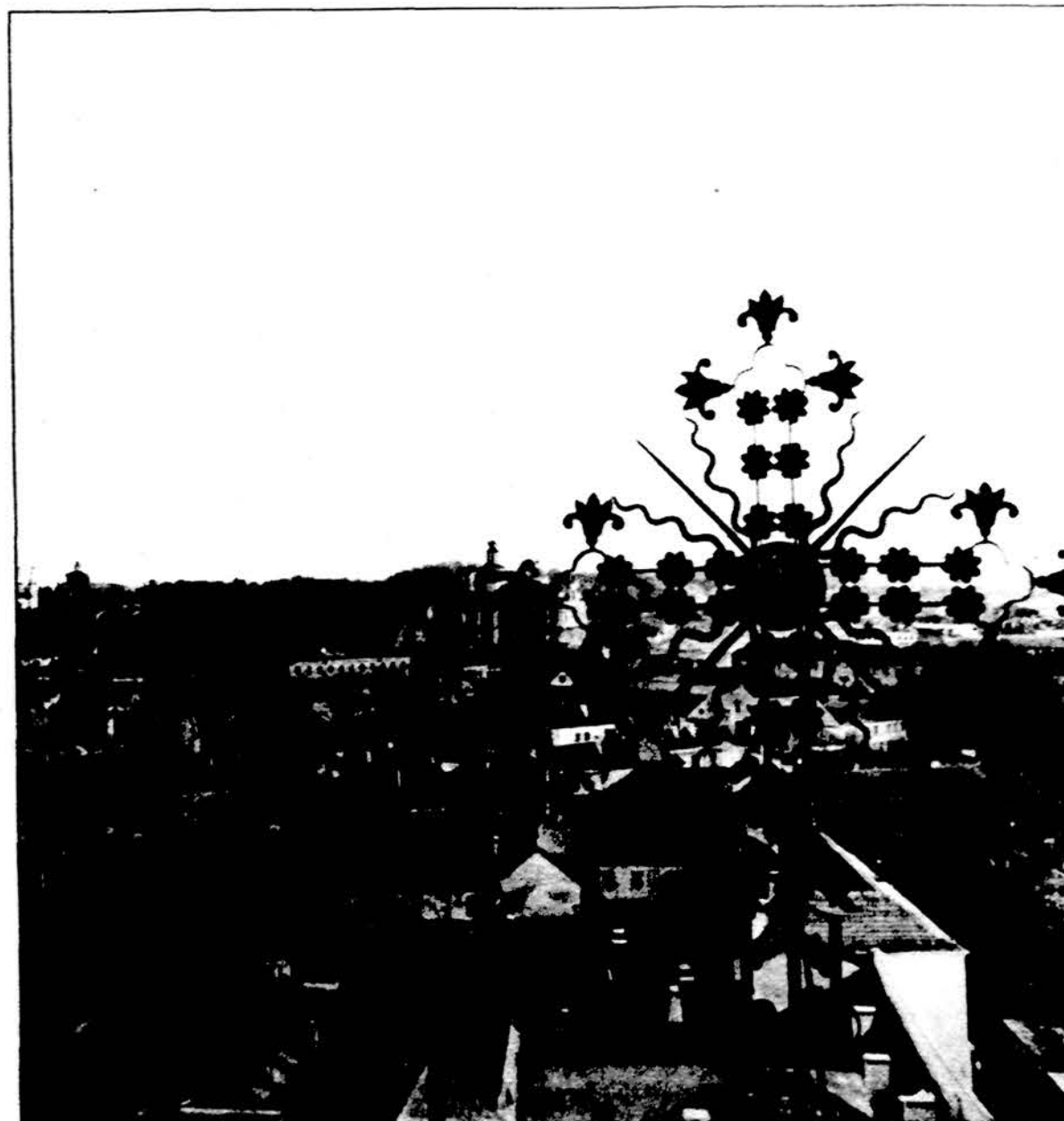
VILTIES VILTINGAS KRISLAS

*Kančia išstampė, tauta, tavo gyslas
Įšalo žemėje gyvuos ir aukso vakarų tremtis,
Tačiau ir gedule yra vilties viltingas krislas,
Ir mirtyje — prisikėlimas, ne mirtis.*

*Dienas lydėjo gedulas ir baimės siaubas,
Ir ašaromis degino žingsnius, įmintus ties
Bedugnėm, o ar nuomaro mare bebūs tamsiau? Bus
Viltingas ženklas Dievo pažadėtos ateities.*

*Žydėjo, tauta, tavo sielų šventas ryžtas: keltis!
Juodam naktį tvane sidabrinės žvaigždės renkas,
Ir pagrabe gyvybę žado žaibas emė skelbti,
Sujungus laisvės lygai širdis ir rankas.*

*Ir kur nakties ir netekties tulžingai viešpatauta,
Dienoją dienos, Dievo apvaizdoj esą,
„Tamsa tenai tenebetūno!“ tark pabudusioji tauta,
Te tavo žemę supa gimstančio gyvenimo
dangaus palaiminta šviesa!*

Vilniaus stogai

Džojos Barysaitės nuotrauka

ISTORIJA NEŠAM SAVY

*Praamžių mums lemta galia
Pakėlę žiemų aitrią gėlę,
Atgimę Aukščiausia valia,
Nemirę nei kūnu, nei siela,*

*Lietuviškam žody gyvi
Ir buvom, ir bsim, nes esam —
Istoriją nešam kaip gymį savy,
Kaip savo lietuvišką tąsą!*

*Per lietu, per vasarų sausrą
Į Lietuvą eję žingsniu
Sunkiausiais į auštančių aušrą
Keliais kalinių, tremtinių...*

*Klaidžiuos pakeliuos nepaklydę,
Pusiaukelio žingsniuos kartoję:
„Akis atsiriški, Temide,
Kad mūsų matytum rytojų..."*

*Teisybei širdim atvertom,
Ją slėpę krūtinej bežadę,
Akim netiesa užrištom
Kartojom tą tiesą suradę:*

*Mes savo lietuviškam žody gyvi,
Ir buvom, ir bsim, nes esam —
Istoriją nešam kaip gymį savy,
Kaip šventąją protėvių tąsą!*

SUEIKIM Į MOTINĄ — TAUTĄ

*„Tikekim, tikekim, tikekim —
Tikejimas kalnus nuverčia,
Ir net nepasiekiamo siekim
Per patirtį skaudžią ir karčią",*

*Kartojom širdį susikaupę
Ir meldėm visatos Kūrėją:
„O, Dieve, per naktį šią kraupią
Išvesk mus į laisvės alėją..."*

*Tarp brolių nužudančių kainų,
Tarp tiesą išduodančių judų,
Tremčių ir kančių skausmo kaina
Tauta iš letargo pabudo.*

*O nuoskaudų debesį nykų,
O nuodėmių purvą nuplovę,
Be gedulo juodo vainikų
Sueikim į tautą šventovę.*

*Ne skundų, tikėjimo auką
Suneškim žaibams tebepliekiant,
Sueję į motiną — tautą
Ir vėl nepasiekiamo siekim.*

IŠTIKIMYBĖS TALISMANAS

*Kai buvai tu mum už upių ir už girių,
Kai buvai toli, liūdna, gražiai graudi,
Ir kai quasi-dainiai, kad kasi sau duobę, gyre
Mes tave — ištikimybės talismaną
— saugojom širdy...*

*Kai klimpai į neviltį, į sielvartą, į nykų,
Uksusu tau lūpas tepė, ne medum,
Ne tuščių pagyrų pyntė tau vainiką, —
Meilės, ilgesio ir vargo valandom.*

*Kai dabar tave tavi vaikai vėl valgydina duona,
pakepta ant melo ližės,
Girdo keršto tulžimi, o netiesa ir vėl nubus,
Viešpaties kančios palaimintasis kryžius
Tau tiesos ir pergales trofejū bus.*

*Eik prie upės, stok prie marių, verk prie girios,
Kopk milžinkapin, priklaupęs maldai
„Mea culpa" tark,*

*Pasimelsk už tuos, kurie iš meilės mirė,
Kelio lazda ašarų klanan pamerk. —*

*Ir, kai svetimas ir šaltas šis pasaulis,
Nieko, rodos, tau gražaus nebežadės,
Vel užėjęs debesį dangaus malones tau lis,
Vel sausa lazda atžels ir balta obelele pražydes.*

(Iš poeto naujausio eilėraščių rinkinio *Siūpas ir anapus mūsų laiko*, išleisto Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos 1997 metais Vilniuje)

Vaikų su negalia integracijos problemos Lietuvoje

Integracija — tai filosofija. Tai įsitikinimas, kad kiekvienas žmogus turi prigimtine teise dalyvauti visuomenės gyvenime. Integracija reiškia skirtumų pripažinimą ir jų priėmimą. Ji leidžia priimti į savo tarpą žmones, kurie kitomis aplinkybėmis būtų izoliuoti. Šios filosofijos praktinis įgyvendinimas reikalauja bendradarbiavimo, tarpusavio supratimo, lankstumo, noro rizikuoti, be to, ši procesą turėtų remti pavieniai asmenys, specialios tarnybos ir institucijos.

Pastaruoju metu žodis integracija yra labai populiarus Lietuvoje. 1991 metais buvo priimtas žmonių su negalia integracijos įstatymas. Šis įstatymas teisiškai apibrėžia socialinės integracijos principus, susijusius su darbu, mokymu, profesiniu orientavimu, dalyvavimu kultūriniame ir sportiniame gyvenime, socialine reabilitacija.

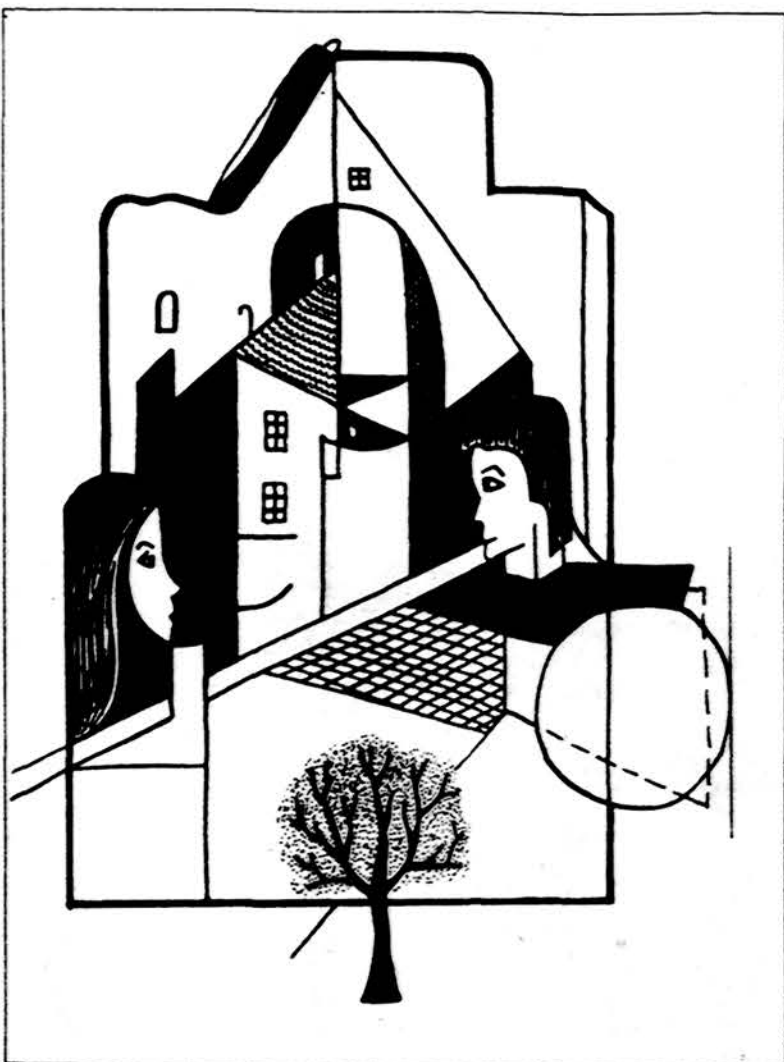
Taigi mes esame kelio į integraciją pradžioje. Vis dar daug vaikų yra atskirti nuo kitų, jie mokosi atskirose klasėse, gyvena specialiose globos įstaigose arba izoliuotose bendruomenėse, o jų gyvenimo sąlygos ir problemos visiškai nerūpi visuomenei. Taigi Lietuvoje priimti vaikų su negalia įstatymai neatspindi tikrosios padėties. Trūksta mechanizmų, kurie padėtų šiuos įstatymus įgyvendinti, be to visuomenė vis dar nenoriai priima į savo tarpą žmones su negalia.

Norint atkreipti visuomenės dėmesį į problemas, su kuriomis susiduria vaikai su negalia ir jų šeimos, bei pradėti diskusijas šia tema, 1996 metų lapkričio 26 - 29 dienomis Vilniuje buvo organizuota konferencija „Integracija — ar tai išeitis vaikams su negalia?“

Į konferenciją susirinko specialistai, tėveliai, vyriausybinių ir nevyriausybinių organizacijų atstovai ir žmonės su negalia. Konferenciją organizavo Lietuvos vaiko teisių informacijos ir konsultavimo centras, organizacija „Gelbėkit vaikus“, Negalios ir informacijos ir konsultavimo biuras, Europos Tarybos informacijos ir dokumentacijos centras ir Švedijos organizacija „Radda Barnen“. Konferencijos dalyviai apžvelgė įvairius vaikų su negalia integracijos aspektus: socialinę integraciją, integruotą švietimą ir mokymo problemas, JTO vaiko teisių konvencijos aspektus, susijusius su negaliais vaikais.

Viena iš pagrindinių konferencijos išvadų buvo ta, kad didžiausia integracijos į visuomenę kliūtis yra visuomenės nuostatos. Todėl ypač svarbu pradėti vaikų integraciją kiek galint anksti. Vaikystės išpuoliai ir patirtis, kokia ji bebūtų bloga ar gera, daro didelę įtaką vėlesniam gyvenimui. Kai vaikai mato pasaulį, kuriame kai kurie žmonės yra izoliuoti, vėliau jie tai priima kaip normalų reiškinį. Todėl nenuostabu, kad izoliuoti vaikai tampa izoliuotais suaugusiais. Vaikai yra tolerantiškesni, labiau linkę priimti į savo tarpą tuos, kurie nuo jų skiriasi.

Sudėtinė konferencijos dalimi tapo įvairaus amžiaus vaikų, turinčių įvairias negalias, piešimų paroda. Vaikai pristatė savo darbus tema „Kas mane džiugina“.

Jurga Gecaitė (16 metų)

Viltis

Didžiulis dalyvių skaičius ir darbų įvairovė parodė, kiek daug įdomių ir džiugių dalykų supa šiuos vaikus, kiek spalvų jie mato savo kasdiniame gyvenime, kaip nori savo džiaugsmu dalintis su kitais.

Konferencijos dalyviai mano, kad integracija iš tikrųjų gali padėti, sprendžiant negalių vaikų problemas. Dabar belieka toliau eiti integracijos keliu ir praktiškai įgyvendinti šią filosofiją bei įsitikinimus.

Tautinė juosta Vasario 16-ajai

Iš renginių, skirtų Lietuvos valstybės atkūrimo dienai — Vasario 16-ajai, savo naujumu, originalumu, gausiu visuomenės dalyvavimu išsiskyrė tautodailininkės Birutės Janavičienės nupynimas tautinės juostos. Šį renginį parėmė ir su-ruošė Lietuvos televizija.

Dar šventės išvakarėse televizija pakvietė visuomenę iš visos Lietuvos į savo konferenciją salę stebėti, kaip Birutė Janavičienė pūs ilgiausią juosta, skirtą Vasario 16-ajai. Susirinkus pilnai salei žmonių, grojant ir dainuojant kaimo kapeloms, ansambliams, chorams, Birutė Janavičienė dvi dienas pynė juosta. Gausūs žiurovai, ne tik iš Vilniaus, bet ir iš Dzūkijos, Aukštaitijos, kitų kraštų, tarsi padėjo pynėjai savo dainomis ir šokiais. Ir pati pyneja, neatsitraukdama nuo savo darbo, kartais pritarė dainininkams.

Per dvi dienas Birutė Janavičienė nupynė ilgiausią Lietuvioje, beveik 44 metrų 42 centi-

metrų ilgio juosta. Ją Birutė Janavičienė padovanojo Lietuvos Seimui kaip ištvermės, kruopštumo, vienybės simbolį. Lietuvos televizijos salėje susirinkusių akivaizdoje Vasario 16-osios vakarą Birutė Janavičienė juosta perdavė Seimo pirmininkui Vytautui Landsbergiui. Po to, visa salė šoko, dainavo kartu su Seimo pirmininku ir nariais.

(Prieš ketelį metų Birutė Janavičienė lankėsi Čikagoje, dalinosi žiniomis apie tautodailę ir audimo techniką su Tautodailės instituto naremis bei demonstravo audimo meną besidominčiai publikai. Keletas jos eileraščių yra buvę išspausdinti *Draugo* priede.)

A. A. Naujokaitis

Tapybiškas pajūrio išgyvenimas

Retas dailininkas vandenyno salytį su žeme ir dangumi išgyvena su tokia emocine įtampa kaip Pietų Californijos dailininkė Ilona Peterienė. Lietuvių meno pasaulyje ji turbūt yra

Antanas Vanagaitis ir „Margutis“

(Atkelta iš 2 psl.)

ta gana daug aukšto lygio koncertų. Jie taip pat buvo rengiami didžiosiose salėse. Jų tarpe buvo ir „Čiurlionio“ ansamblio pirminis koncertas Čikagoje. Mes, galvodami apie praėjusius laikus, gal daugiausia prisimename ir pasigendame „Pelkių žiburelio“. Bet ta tema bus rašoma atskirai. „Margutis“ niekuomet nebuvo užsidaręs tarp keturių sienų. Jis visuomet ejo kartu su gyvenimu. Kitas didelis smūgis iškito „Margutį“, kuomet 1964 m. gruodžio 28 d. automobilio nelaimėje žuvo Lilija Vanagaitienė ir poetas Algimantas Mackus. Jis ne tik redagavo „Margutį“, bet talkininkavo ir programų sudaryme.

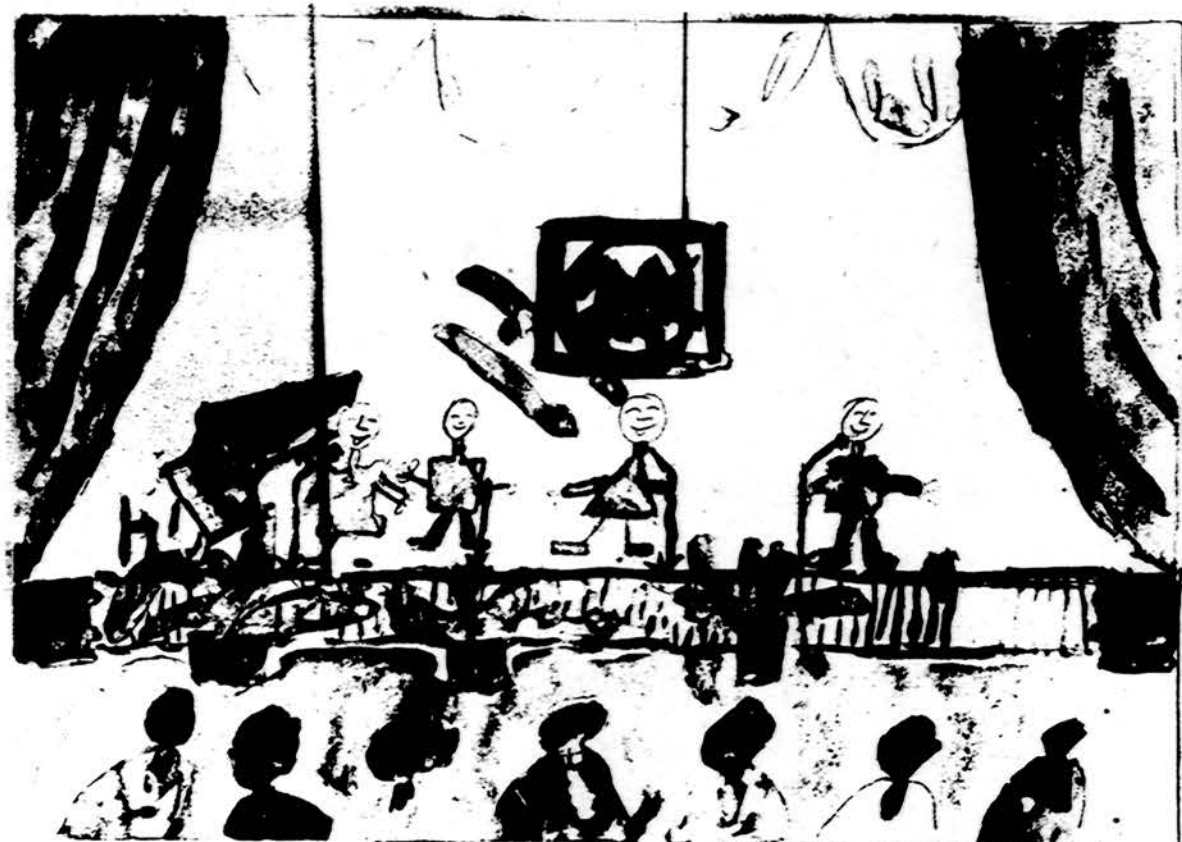
Kuomet buvo nustota dviejų pagrindinių darbuotojų, atrodo, kad tuo „Margutis“ veikla ir baigsis. Bet jo šaknys buvo per daug giliai įleistos, kad audra jį išversytų. Be to, jį laimė lydėjo, nes radijo programoms vadovauti su-liko žurnalistas Henrikas Žemelis. Po dvejų metų jo pareigas perėmė Petras Petrutis, manydama, kad laikinai, bet kaip jis pats yra sakęs, tas „laikiniai“ pavirto į 31-erius metus.

Žinia apie Kovo 11-osios Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo akta taip pat buvo paskelbta „Margučio“ koncerto metu. Mes, čikagiečiai, kurie tame koncerte dalyvavome, buvome laimingi, kad tuo pačiu metu, kaip ir Vilniuje, galėjome viską kartu pergyventi. Jaunimo centre vyko „Margučio“ koncertas. Valdas Adamkus, kuris žinojo, kas Vilniuje vyksta, palaikė su Vilniumi telefoninį ryšį. Salė buvo artipilnė ir susirinkusiųjų buvo informuojami, kas tuo metu Vilniuje vyksta. Neatpasakojama nuotaka salėje vyraavo. Į salę pradėta nešti ir prie sienos krauti dėšės šampano. Visi susijaudinę laukė paskutinio momento. Salėje buvo didžiausia įtampa ir ilgos laukimo minutės. Pagaliau pranešama, kad nubalsuota Nepriklausomybę paskelbti. Šaudė šampano kamščiai, dalyviai glėbėsiavosi su draugais ir su nepažįstamais, bučiavosi ir ašaras šluostėsi. Pagaliau! Pagaliau! Tai buvo momentas, kuomet lietuviai prie lietuvių glaudės.

ištikimiausia šio žanro mylėtoja. Drąsaus energingo potėpio meistrė. Jos nutapyti pasaulio abstraktus pajūrio vaizdinių, tarsi įkvėpti priešokratinių filosofų kosmologijos, džiugina žiurovo sąmonę vanden, oro, akiračio, pakrantės spalvų skoningais deriniais.

Ilonos Avizienytės-Peterienės personalinė paroda rengia Los Angeles ateitininkai. Ji veiks, deja, tik vieną vienintelę sekmdienio popietę, kovo 16 dieną. Šv. Kazimiero parapijos salėje. Atidarymas 12 valanda.

Idomios, nuotaikingos Jurgio Kuncino knygos — idomus ir smagus buvo ir jo penkiadėšimtmečio paminėjimas. Ne tik gitara, bet ir salei pritariant, A. Jegelevičius padainavo dainą pagal Jurgio Kuncino eileraščius, o aktorė B. Marcinkeviūtė jausmingai perskaitė ištrauką iš romano *Tūla*. Jai beskaitant ne vieno klausytojo akys pastebėjau ašarą. Mačiau, kad ją nubraukė ir pats *Talos* autorius, turbūt iš naujo persielodamas dėl savo romano herojaus likimo.

Valdas Aleškevičius (13 metų)

Be pavadinimo

Ateinantį šeštadienį, kovo 15 dieną, Lietuvių dailės muziejuje, Pasaulio lietuvių centre, Lemont, Illinois, bus atidarytos dvi naujos parodos: Jadvygos Penčylinės margučių ir Lietuvos vaikų su negalia paroda „Kas mane džiugina“.

Žydėki per amžius, laisva Lietuva!

(Atkelta iš 1 psl.)

metus įvykiai Lietuvoje keitėsi bei gerėjo, nors ir labai pamažu. Lietuvoje jau yra ir gero. Dedamos rimtos pastangos, kad tas gėris ateitų dar greičiau. Svarbiausia, kad Lietuva jau yra laisva ir ji jau mūsų Lietuva. Dabar jau galime savą meilę, pasižentum ir darbą kurti geresnėje Lietuvoje, kuri labiau atspindėtų mūsų idealiosios Lietuvos įvaizdį. Visi kartu tai galime pasiekti.

Mielieji Kanados lietuviai, Jus padarėte didžiulį įnašą Kanadai — svertingai šaliai, kuri Jus priglaudė, kai neturėjote savųjų namų. Savo įnašą jus padarėte Kanadą geresniu kraštu.

Dabar Lietuva jau yra laisva, bet jai reikia pagalbos, kad ji taip pat taptų geresniu kraštu. Padarykite įnašą ir savo gimtajam kraštui, savo tėvų gimtinei, savo protėvių žemei. Padarykite savo įnašą Lietuvai, kur yra visų mūsų šaknys.

Tiktai atsiminkite, jeigu Jus ir Jūsų pastangas Lietuvoje ne visuomet su išskostom rankom priimtų — nenusiminkit ir apsisukę nedulinkit namo. Ir aš nebuvau lengvai priimtas. Bet užsispyriau. Pasilikau Lietuvoj

Gyvas klasikas

(Atkelta iš 3 psl.)

savo plunksnos, nesimant kitų tarnybų. O pats jubilatas, visiems susirinkusiems padėkojęs už dėmesį jam, priėjo prie salės vidurėje sedincio buvusio literatūrinio žurnalo *Pergalė* redaktoriaus Algimanto Baltakio ir paspaudė jam ranką už tai, kad anais, sovietiniais laikais jis išdrįso išspausdinti jo laisvus, valiuikiškus eileraščius; o buvusiam išeivijai skirtą savaitraščio *Gimtas kraštas* redaktoriui Vaciuvi Reimeriui su humoro gaidele pagrūmojo, kad nepriėmė jo eilių...

Idomios, nuotaikingos Jurgio Kuncino knygos — idomus ir smagus buvo ir jo penkiadėšimtmečio paminėjimas. Ne tik gitara, bet ir salei pritariant, A. Jegelevičius padainavo dainą pagal Jurgio Kuncino eileraščius, o aktorė B. Marcinkeviūtė jausmingai perskaitė ištrauką iš romano *Tūla*. Jai beskaitant ne vieno klausytojo akys pastebėjau ašarą. Mačiau, kad ją nubraukė ir pats *Talos* autorius, turbūt iš naujo persielodamas dėl savo romano herojaus likimo.

Idomios, nuotaikingos Jurgio Kuncino knygos — idomus ir smagus buvo ir jo penkiadėšimtmečio paminėjimas. Ne tik gitara, bet ir salei pritariant, A. Jegelevičius padainavo dainą pagal Jurgio Kuncino eileraščius, o aktorė B. Marcinkeviūtė jausmingai perskaitė ištrauką iš romano *Tūla*. Jai beskaitant ne vieno klausytojo akys pastebėjau ašarą. Mačiau, kad ją nubraukė ir pats *Talos* autorius, turbūt iš naujo persielodamas dėl savo romano herojaus likimo.

ir įsijungiau į jos politinį gyvenimą. Manau, kad Lietuvai tai yra naudinga.

Dažnai į dalykus žiūriu kitaip ir duodu pasiūlymus, kurie skiriasi nuo tiems įprastų. Ne viską priima. Pažūrų išplėtimas Lietuvai yra labai svarbus ir naudingas. Jau vien lankydami galite įnešti naujų minčių. O jeigu ten gyventumėt ir spręstumėt kasdienes problemas — Jūsų įtaka būtų dar svarbesnė.

Tad užsispirkite ir Jus, ir ieškokite būdų Lietuvai padėti. Užsispirkite dėl Lietuvos, nes Lietuva yra gi mūsų visi! Atvažiuokite ir kiškites į Lietuvos reikalus dabar. Tai yra Jūsų pareiga. Nelaukite, kol dalykai pagerės, nes tai užtruks per daug ilgai. Jūsų aktyvaus įsijungimo ir įnašo dėka ji greičiau gerės.

Lietuvių išsklidimas pasaulyje yra neatsaukiamas faktas. Bet svarbu, kad tas išsklidimas netaptų mūsų išnykimu. Todėl ir yra gyvybiškai svarbu surast būdus išvystyti sąmoningus bei prasmingus santykius su Lietuva.

O Lietuvai reikia atsiverti. Atsiverti, kad kiekvienas svetur gyvenantis lietuvis galėtų dvasiškai atsigaivinti ir sustiprėti, atsigerdamas iš to gilaus ir gairinčio tautinės jėgos šaltinio. Ir kad nuolatos jaustų ten glūdinčias galias savo tautinės šaknis. Kad kiekvienas lietuvis visuomet galėtų jaustis, jog yra dalis Lietuvos, nesvarbu, kur jis bebūtų.

Cia net reikėtų pergaltvoti Lietuvos pilietybės teikimo užsienio lietuviams klausimą. Man atrodo, kad šiuo atveju Lietuva turėtų sekti kitos mažos valstybės pavyzdžiu: kiekvienas žydų tautos žmogus turi teisę į Izraelio pilietybę. O kodėl ne lietuvis į Lietuvos?

Tad žiūrėkime, kad tautinės gaivos šaltinis neužaktų ir kad galva nenuostotų tekėjus. Ieškokite ryšių su Lietuva, kaip ir Lietuva privalo ieškoti ryšių su Jumis ir kitais plačiai pasaulyje pasisklidusiais tautiečiais. Visiems tai bus naudinga.

Man atrodo, kad norui esant, kiekvienas iš Jūsų turi galimybę palaikyti ryšius su Lietuva. Kaip profesionalai, Jus turite žinių ir patirties. Visa tai labai reikalinga Lietuvoje plečiant akiratį ir pasirinkimo galimybes. Kaip verslininkai, galite padėti ne tik įsivertinti užsienio rinkas, bet ir padėti mums tapti konkurentabiliems savo rinkoj. Jūsų pagalba yra

reikalinga gerinant gaminius ir įpakavimą, tobulinant gamybos procesus, keliant darbo našumą, ieškant rinkų, mokantis siūlyti gaminius ar paslaugas, gerinant bendrą įmonių vadybą. Taip pat yra galimybė investuoti ir kurti Lietuvai naudingas įmones. Ir pensininkai, neturėtumėte palikt savo žinių bei patirties nuosalyje.

Atvažiuokite ir susirasite, kur Jūsų pagalba bus reikalingiausia ir naudingiausia. O jį yra labai daug kur reikalinga. Gal užuot važiuot į karštąją Floridą — apsigyvenkite Lietuvoje. Savam krašte ir aplinkoj, kur skamba sava kalba ir kur yra sava Laisvės alėja. O Jūsų išlaidos bus už lietuviškus gaminius ir paslaugas.

Ir jaunimas turėtų keliauti Lietuvon praleisti savo vasaras bei pagerinti kalbos žinojimą, studijuoti Lietuvos universitetuose ir aukštosiose mokyklose ir taip sustiprinti savo ryšį su seneliu gimtine. O kai ateina atostogų laikas, kurgi geriau jas praleisti, jeigu ne Lietuvoje? Ten tiek daug subtilaus grožio. Tiek daug istorijos, net ir mazuose miesteliuose su senom bažnyčiom ir senu menu. Tiek daug pamatyt ir sužinot apie tai, kas yra mūsų. O Lietuvai iš to bus ir daug materialinės naudos, nes mūsų išlaidos tampa Lietuvos žmonių pajamom.

Lietuvai atkūrus savo nepriklausomybę, lyg ir jauciamas tarp užsienio lietuvių mažėjantis tautinis visuomeninis veiklumas. Neapleiskite savo sukurtų lietuviškų bendruomenių ir užsienio lietuvių tarpusavio ryšių. Kaip tik puoselėkite ir stiprinkite lietuviškąsias sales, nes jos yra reikalingos Jums, gyvenantiems už Lietuvos ribų, kad neišstiprumėt.

Bet stiprios užsienio lietuvių bendrijos yra taip pat reikalingos ir Lietuvai. Gyvybiškai reikalingos... Tik pagalkvokite: ar Lietuva šiandien būtų tokia laisva, jeigu ne užsienio lietuvių ilga ryztinga kova už jos laisvę? Jūs padarėte didžiulį įnašą Lietuvos laisvei atgauti. O Lietuvos įnašas buvo kitoms sovietų pavergtoms tautom, nes ji buvo pavyzdys ir jos pasekė ja iš vergijos į laisvę.

Dabar padėkime Lietuvai tapti pavyzdžiu, kaip reikia politiškai vystytis, ekonomiškai augti ir dvasiškai stiprėti. Gražu, kai švėtimieji padeda Lietuvai. Bet kas gali geriau padėti, negu savieji, kurie myli Lietuvą be išlygų. Kurie šiandien čia susirinkę gali jai pasakyti: Žydėki per amžius, laisva Lietuva!

Du Jadvygos Penčylinės margučiai